

Maria de De-Lerma

DE DIJOUS A DIJOUS

PRINCIPI DE TEMPORADA

Lo Romea ja ha obert sas portas ab l' estat major dels que á las taulas catalanas 's dedican. Prompte farà lo mateix l' antich teatro de Santa Creu ab una companyia que sense ser tan completa com la primera, no per aixó deixarà de donar notables desempenyos, sobre tot si l' intelligent director don Albert Llanas hi posa de sa part, lo molt que sos coneixements y práctica teatral permeten esperar d' ell. Per últim en l' *Ambigu Barcelonés* l' actriu donya Conxa Ferrer, no tan eminent com resan los anuncis, pero si molt acceptable, també intenta fer una temporada por *todo lo alto*, ajudada d' un quadro de companyia bastant enrahonadet.

De manera, que serán tres per un flux, los teatros públichs barcelonins que, en forma més ó menos intermitenta cultivarán la escena catalana. Y aixó precisament quan un tal senyor Pomés, se permet dir desde *La Vanguardia* un dels dias de la setmana passada, que *lo teatro catalá es mort... per falta d' actors*.

No se l' actitut que pendrán devant de tal afirmació, los quaranta y tants artistas del sexo mascle y las trenta y tantas actrius (quals seixanta y pico de peus beso) dels tres teatros aludits; pero conceptuo qu' aquets setanta ó vuytanta artistas que durant l' hivern pròxim, farán bullir l' olla (mes be ó mes malament) gracias á la declamació catalana, poden demandar per calumnia al Sr. Pomés sense por de perdre. ¡Dir que 'l teatro catalá es mort per falta d' artistas y dirho la mateixa setmana que surten á llum vuytanta noms en los cartells! ¡Es lo colmo de la tranquilital!

Y aixó qu' entre 'ls tals no hi comptém encare los de la companyia de 'n Pigrau que farà temporada á Tarragona; la colla de 'n Miquel que crech se las empen per Tortosa y algunas otras agrupacions que cultivarán l' art... rural per las mes importants poblacions catalanas.

Com tampoch hi compto algunas societats particulars que com l' *Olimpo*, lo *Niu Guerrer*, lo *Círcul Colón* y altres, farán teatro catalá ab companyias que no per esser d' aficionats, deuen oblidarse.

Y no hi compto tampoch los dos quadros modernistas, de 'n Gual (que segóns tinch entés prepara la segona part del *Silenci*) y del *Homero de Sant Andreu* (a Ignasi Iglesias).

Y finalment encare 'm deixo al tinter que un cop colocats los dos centenars d' actors que declaman en catalá y la *grossa* d' actrius que s' *explican* en la mateixa llengua, si 'l senyor Pomés volgués arribarse ab mi al *Plá de las Comedias*, no 'ns sería difícil trobar encare altres tants artisras en vaga, que sols están esperant l' empresari piadós que 'ls hi dongui corda, per posarse á recitar versos catalans á preu fet...

¡Ab aixó, vagin dihent que 'l teatro catalá es mort per falta d' artisras!

Ara, si aixís com jó m' refereixo á la cantitat, 'ns atením á la qualitat, la cosa varia d' aspecte. Pero aixís y

tot tinch la convicció de que si una noble emulació artistica s' establis entre las tres companyias del Romea, Principal y Ambigú, aquest hivern 's veurían grans cosas. En tots tres escenaris hi ha elements per treballar á conciencia; obras no 'n faltan y si 'n faltessin, autors hi ha per escriuren. Lo únich que podria faltar sería públich, y aixó precisament es lo que s' ha de veure. Aixó, á pesar de la seva aparent insignificancia es lo que 'ns ha de proporcionar grans ensenyansas de innegable trascendencia.

—Digam com te diverteixes y 't diré qui ets—es la pregunta que fan los pensadors y sociólechs als pobles. En efecte, las diversions populars van íntimament enllassadas ab lo modo de ser de cada societat. Los torneigs y paladins de la edat mitjana, 'ns evocan las creuhadas y la reconquista, tant com 'ls combats dels gladiadors, la cavguda del mon antich y la invasió dels bárbaros. Lo teatro romantich del *Trovador* y del *Tenorio*, del *Don Alvaro* y de *Guzman el Bueno* 'ns porta á la gloriosa guerra d' Africa, tant com las corridas de toros y las *xulapas* y *flamenchs* actuals, á Melilla y á Cuba.

En los crítichs moments que la nació atravessa, lo centralisme es ja un cadavre insepultat. La vida nacional com en totas las grans crísis, no resideix al cor podrit, sino á la periferia sana y vigorosa. Tots 'ls que pretenen salvar la nació proclaman la descen tralisació com á únich remey.

Donchs be; á Barcelona funcionan quatre teatros que fan centralisme; quatre escenaris ahont s' hi reflectan los tant manosejats tipos de Madrid; las insulsas tonteries de quatre migrats ingenis cortesans fins ara dictadors artístichs en las taulas *provincianas*. Al costat d' aquestos treballarán tres companyias catalanas que cultivarán lo teatro de la terra.

Del costat d' aquells, está la tiranía intelectual del centre ab totas sas conseqüencias. Aquestos significan la emancipació regional artistica, primer pas de la emancipació administrativa y política.

Los primers continuarán posantnos de moda *guripas* y *chulapas*, *golfos* y *flamenchs*, *toreros* y *horissontals*, manifestacions d' una *malaria* intelectual. Los segons retreuran la gent de casa nostra; ab sa rúda franquesa y ab sa tosca honradés. Fi del teatro madrileny; embrutir la inteligencia, afalagant las passions. Finalitat del teatro catalá; parlar al cor ó ridiculisar 'ls defectes humans.

L' un simbolisa la continuació del *'statu-quo'*. L' altre, demostració evident del geni de nostra rassa, tendeix al millorament, als nous horisonts, Aquell significa el *lasciate ogni speranza*. Aquest 'ns diu; ¡*Sursum corda!*

Si 'l poble barceloní sab lo seu deber; si alguna cosa li diuen los funestos errors passats, veurá en los teatros catalans alguna cosa mes que senzills passatemp; hi veurá lo primer pas en la vía de sa regeneració. Y en la buydor dels teatros per horas, hi veurá una protes-

ta silenciosa pero digna, envers aqueixa gent que 'ns ha dut la *debacle*, que 'ns ha portat la ruina, que 'ns ha arrancat la riquesa, sens mes compensació qu' enviar-nos algun *chavacá couplet* ó algun *chotisch* mes ó me-

nos cantable, obsessió de mitxa dotzena de cuyneras y salta-taulells.

BERTRÁN DE L' OS

Lo Castell dels set escuts (1)

(Balada Escocésca, per Walter Scott)

Uriá, lo druyda, tenia
set fillas com set estels
qu' estavan ensinestradas
en tots los mágichs secrets,
fins poguer fer—segons deyan—
baixar la Lluna del Cel.

Vinguts de Powis y Gales
los joves Mador y Bleys,
no eran bells ni l' un, ni l' altre,
ab tot y ser uns grans reys:
erissats los cabells duyan;
fréstechs eran á tot ser.

Lot, de Lodón soberá,
era geperut y lleig;
de Strath—Clueyde 'l rey Ewani
anava coix; además,
Donald, de Galloway prímpcep,
barba roig era y garrell;
y á Dummail, rey de Cumbrie,
li faltavan quatre dents.
Solament Adolph de Bambro,
de Northumberlandia rey,
n' era molt agraciad jove,
molt galan y molt valent.

Gelasas las set germanas
renyíren, arribá un temps,
perque las set estimavan
al prímpcep Adolph. Després
dels gelos—conta la faula—
l' odi més crudel vingué...

Llavoras s' obrí la terra

(1) Segona poesia de la série anunciada en lo n.º 525. Més que als *clásichs* (en la rigurosa acepció del mot) donarém preferencia en aquesta Secció als *Poetas populares estrangers*, trasplantant baladas, llegendas, tradicions, etc., popularizadas en sos respectius païssos.

La *Llegenda d' amor* inserta en lo mentat número es una famosa tradició xixa, per *Ten Hian*.

y eixí lo Déu dels inferns.
A las fillas del rey druyda
vá prometre Llucifer
deixar á totas contentas
si obehian cegament.

Set fusos y set filosas
vá dälshi y las hi digué:
—Ab aquets fusos, prímpcesas,
filareu sens perdre temps
de la nit á las dotze horas;
y veuréu, per encant fet,
com s' aixecarán set torres;
y dintre de son alberch
se cumplirá lo prodigi;
triönfará 'l mal, es cert;
pró alli viureu cada una
ab l' home que 'os perteneix.—

En lo vall váren asseurers';
y, al clar de lluna, las set
cantavan d' una manera
que ningú del mon ha entès....
Ab rábia s' esgarrinxaren
los séus pits alli mateix
y lo cánem que filavan
s' empapá de sang y fel....

Mentres 'ls fusos rodavan,
vá apareixer un castell;
y entre boyra espessa eixiren
de terra, en un santiamen,
las set torres evocadas
pe 'l soberá dels inferns;
y set grans ponts llevadissos
obrian pas al castell
y set fossos rodejavan
sas murallas y parets.

En aqueix castell de fadas
celebraren 'ls set reys
sas malignas esposallas..

Al clarejá 'l jorn vinent,
en sos llits apareguéren
morts, assassinats, sis d' ells.

Las set verges, rojas d' ira,
ab los punyals sang vertent;

d' Adolph lo llit enrotllaren
dihentli: - Oh, Rey! Aquí 'ns tans:
á sis marits ab corona
havém deixat morts y frets:
si de sis regnes n' ets amo,
no 'n serás pas si volèm:
l' amor has de compartirne,
Adolph, ab nosaltras set;
ò sino, ja ho sabs: ton tálam
s' omplirá de sang també.-

Tan bon punt parlat haguéren
las set fillas d' Uriá rey,
Adolph empunyant l' espasa
y alsantse, de rábia céch,
á totas set traspasava
sense compasió al moment....

Tancá 'l castell desseguida:
de las portas als dintells
set escuts y set coronas
maná posarhi després;
y, comés crim tan horrible,
s' encaminá Adolph corrent,
arrepentit, ab gran pena,
de Sant Dunstan al convent;
y acabá sa trista vida
fent oració sempre més....

Los tresor d' aquells set prímpceps
son á dintre del castell....
Com que 'ls dimonis lo guardan,
ningú á entrarhi s' atreveix...

Del alt mont Cheviot las puntas
se doblegarán primer,
ans que 'l Northumberland deixin
del Albió los braus guerrers;
y del Bambro las rocassas
las fonda lo Sol ardent,
primer que ningú conquisti
los tresors d' aquells set reys.

Trasplantat per PEPET DEL CARRIL.

RIMA

Passa 'l temps á la carrera
mes que depressa, volant.
Sembla ahir d' aquella carta
y ja fa un poch mes del any.

Tot ségueix igual; lo pobre
si travalla pot menjar
y sinó de lo contrari
s' esposa á morir de fam.

Tot fa sa ruta, y nosaltres
no 'ns podém moure del pas;
ab prou feynas lo mirarnos
ho podém fe ab llibertat.

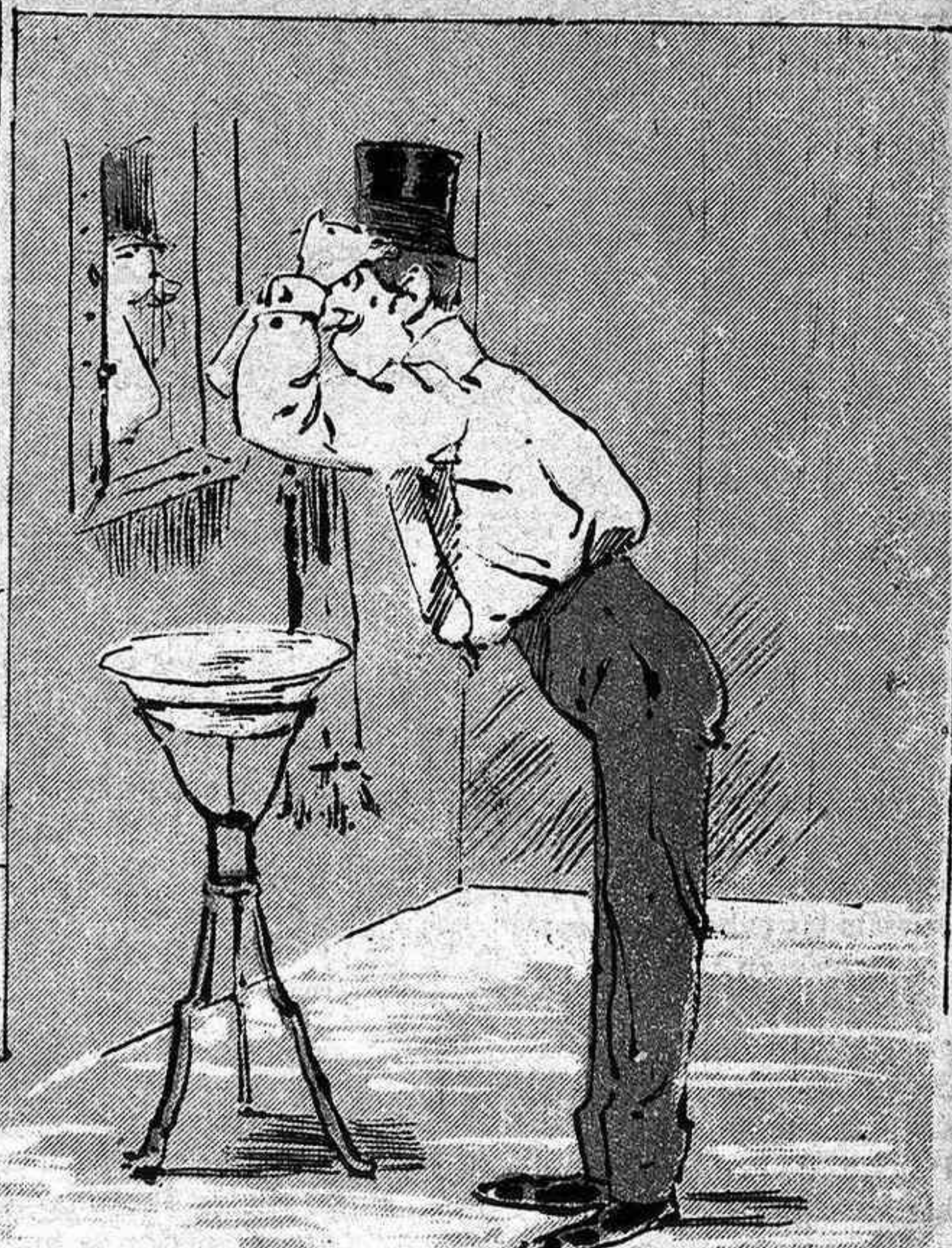
Y 'l temps passa á la carrera
mes que depressa, volant.

FRANCESCH COMAS.

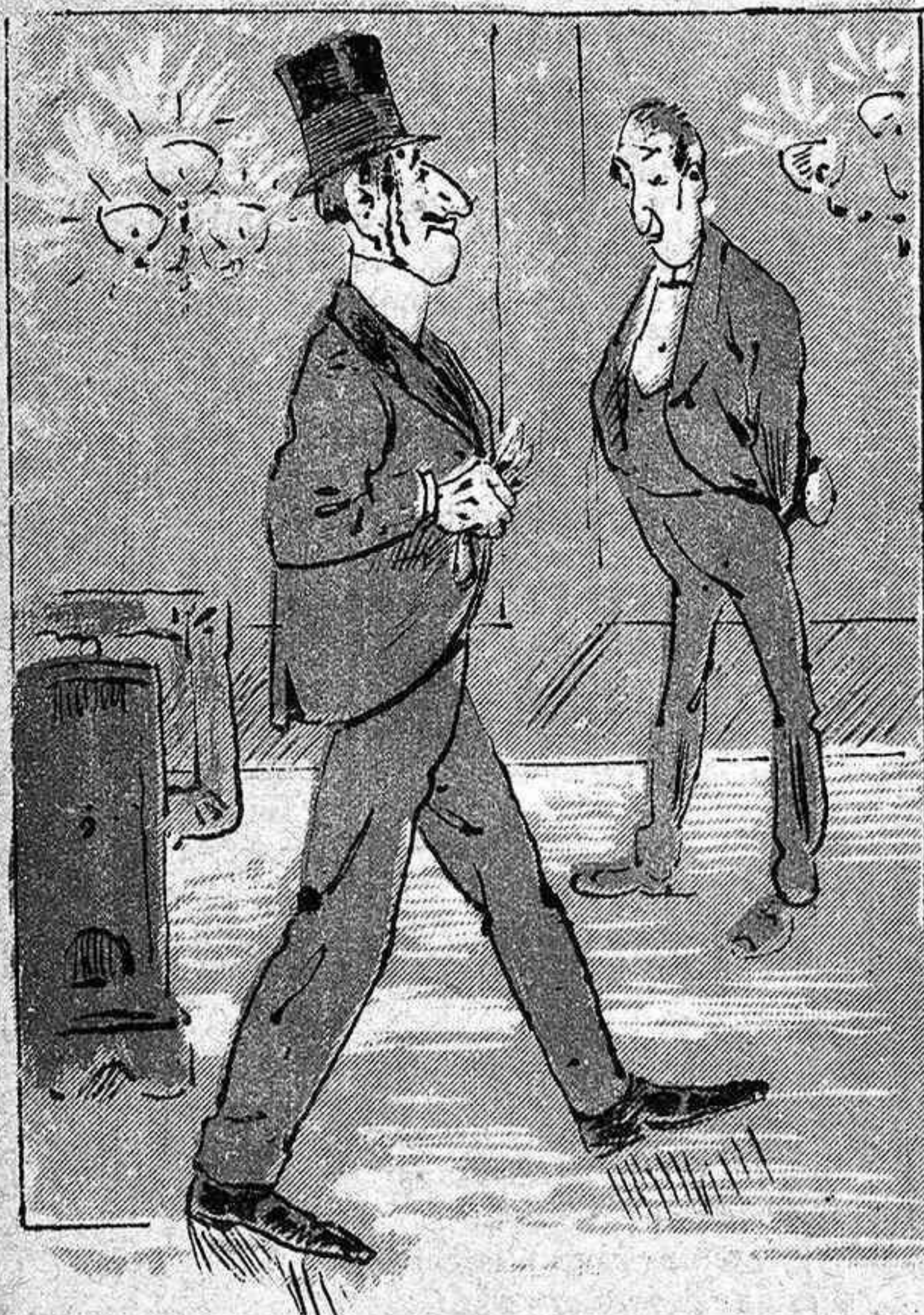
LA TOMASA
SUHAR TINTA

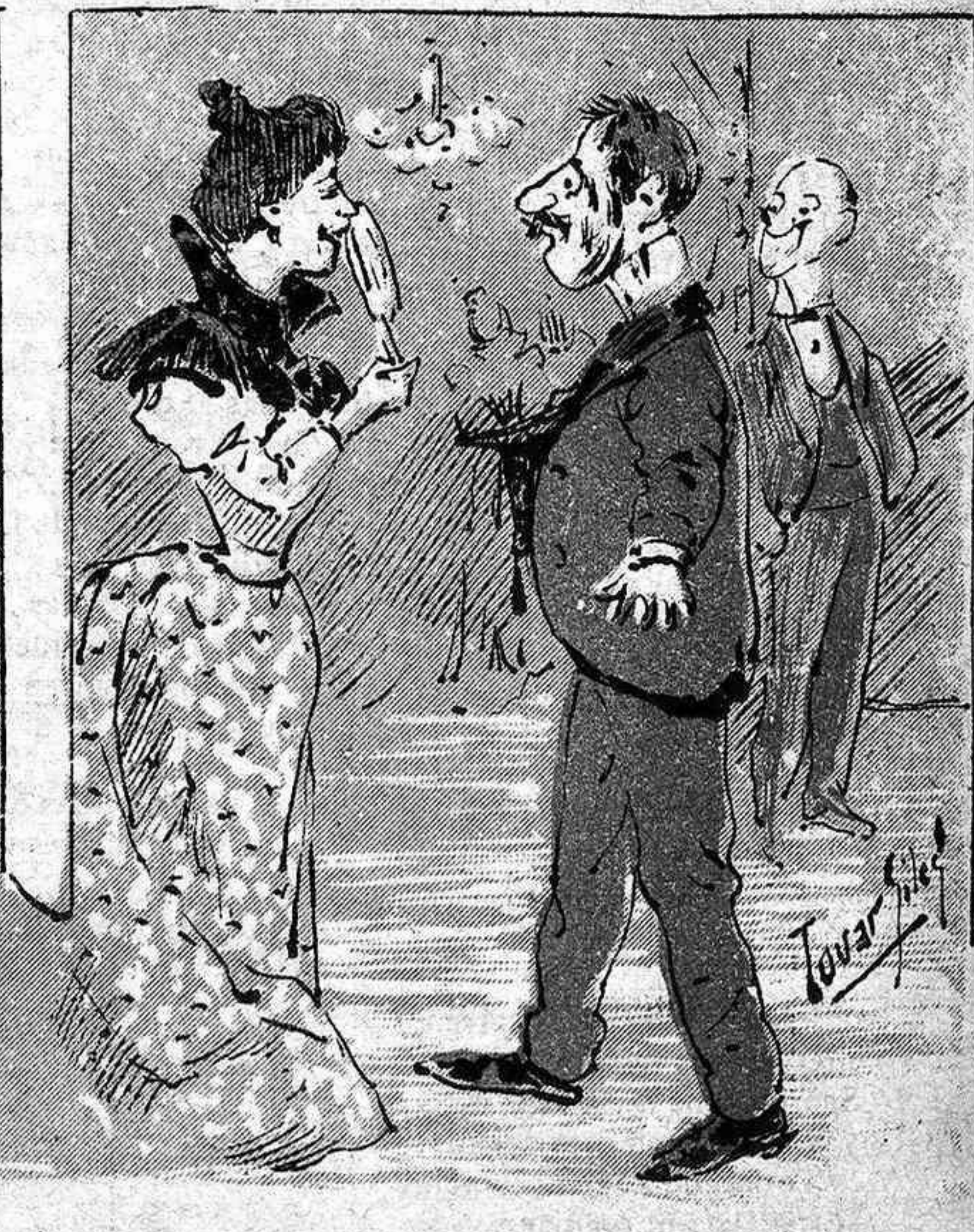
— Ab una mica de tinta
deixo la xistera bé.

— ¡Ajá! Sembla que surti
ara de ca 'l sombrero.

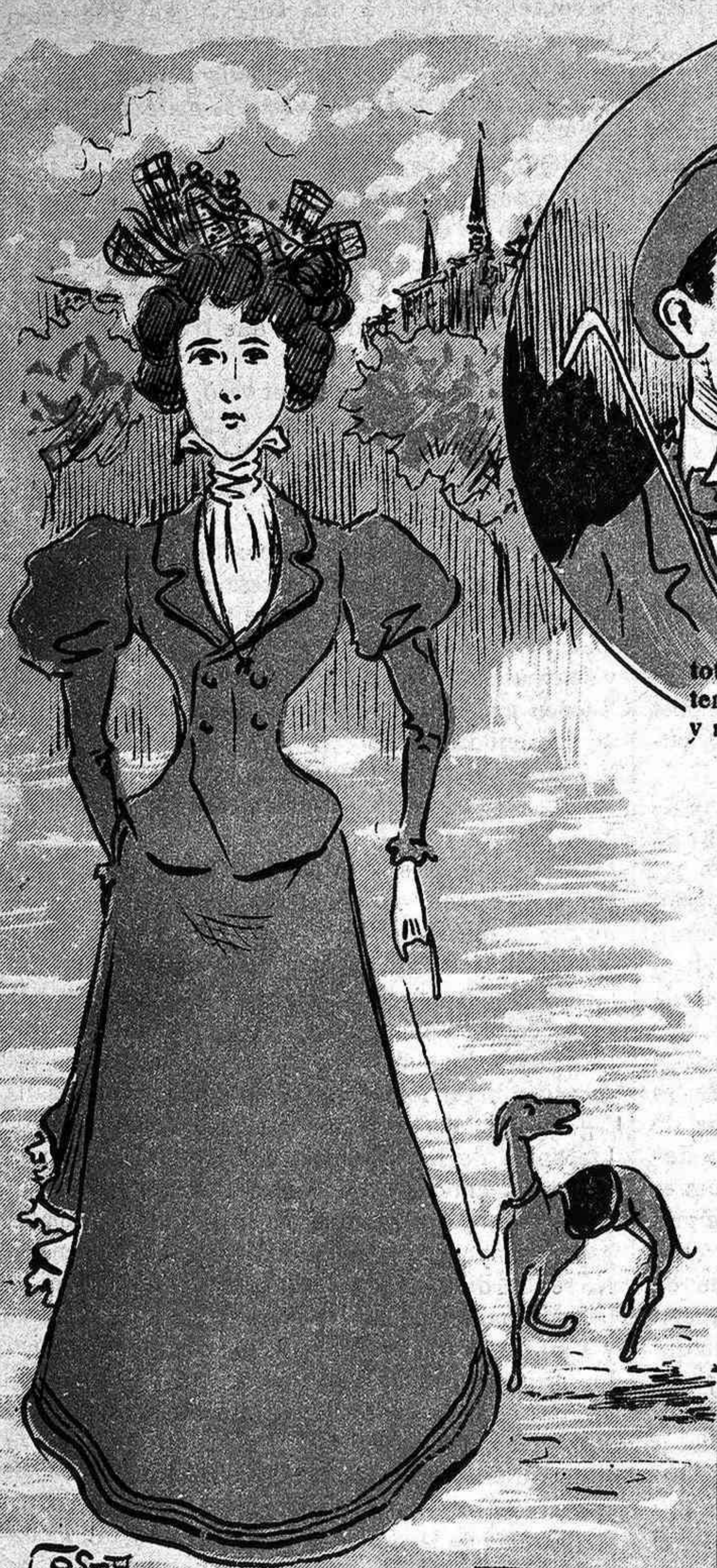
— No dupto que fare 'l cop
quan me vegin tan mudat.

— ¡No s' acosti, que m' espantal
¿D' ahont surt tant enmascarat!

Tovar

LA TOMASA
RETTALLS

Dos gomosos seductors,
tots dos d' estúpida cara
tenen conquistats molts cors
y rebuts molts cops de vara.

—¿Un marino yanki aquí?
—Espanyol... dels qu' han tornat..
—Pero ¿com vesteix així?
—Va ab vestit enmatllevat.
—Pero 'l govern... bé deuria..
¡De vergonya estich confós!
—No sabs que 'l govern, Badía,
no 'n tè... res de vergonyós.

LO SIGLE DEL PROGRÉS

Tot just ía un any que venia
periódichs, la Soletat;
pero comptan que cert dia...
un senyor que coneixía...
¡Ja veuhem si ha progressat!

Víctima del servey obligatori

No se n'hi va girar poca de feyna á donya Ramona quan va tractar de llogar minyona, en substitució de la Marieta, una bona xicota que ja feya mes de sis anys que la tenia y que la servia ab tots 'ls ets y uts, pero la falta que va cometre va ser tant de número hū, que donya Ramona, ab tot 'l seu sentiment, li va fer 'ls comptes, posantla de *patitas* fora l' escala, sense que hi valguessin protestas, llágrimas, ni algun qu' altre atach de nervis de la Laura, filla de donya Ramona, y culpable de las trifulcas que li passavan á la pobre Marieta.

La Laura, noya bonica y un si es ó no es romántica s' havia criat molt mimada de la seva mamá y de la Marieta, qui avants que veure trista á la seva senyoreta fins hauria fet moneda falsa.

Va venir lo que precisament havia de succehir, tractantse d' una nena del temperament de la Laura; l' enamorarse, tenir *novio*. Era aquest un sub-tinentet, un xitxarel-lo, qu' á pesar de gastar molts pots de pomada per fer creixe 'l pel no podía lograr posehir un mal bigotet... perque no era hora.

Quan la mamá va enterarsen, desseguit va posarhi una barrera, una trotxa infranquejable perque la cosa no tirés endevant ¡Un sub-tinent! ¡Un xicot qu' encare jugaria á balas y á redolins; vaya un partit! Pero com lo primer amor es tan fort y l' Arturito era tant maco ab pantalons vermells, que, vaja, hauria demostrat la Laura tenir un cor de pedra picada si no l' hagués estimat com se mereixia.

Un cop rompudas las hostilitats ab la *gobernadora* de la fortalesa no va quedar mes recurs que 'l de las cartetas amorosas, incendiarias, ab mil juraments de fidelitat: «Primero al *ciminterio* que ser de otro» deya ella. «O tuyo ó de nadie» li escribia ell. Com es natural, la Marieta feya de carter ó de *cartera* mes ben dit.

Aixís anava passánt 'l temps, hasta l' extrem de que l' Arturito ja havia agafat la efectivitat de tinent y al mateix temps ja comensava á sortirli algun qu' altre pél dessota 'l nas augurantse per dintre pochs anys un *poblat* mostatxo ros; circunstancias que ignorava la *fiera* que res volia sapiguer del seu futur gendre.

Un día, volgué la fatalitat, que enredat en una dotzena d' ous, donya Ramona, al acte d' anar á ferse un caldo á la reyna, trobés un *billete perfumado* que no cal dir de qui era ni á qui anava dirigit. Convensuda hasta la evidencia de la traició de la Marieta, no va ferla fusellar perque no podía, pero la va despatxar *incontinenti*

Passát lo primer terrabastall y curats los atachs nerviosos de la Laura, la senyora va comensá á rumiá que sense criada no podía viure y va ferse 'l propósit de llogar xicota com cal, la crema de las

minyonas... y aquí empezó *Cristo á padecer*. Va encarregarho á la cigronayre, al carnicé, al adroguer, la verdulera; en fí, á tota aquesta gent que tenen tracte directe ab las *menegildas*.

Al tercer dia de semblar aquella casa una agencia de colocacions, la Laura avisa á sa mare que hi havia una minyona.

—Que s' en vagi al botaván, digué enfadada donya Ramona; no vull mes tractes ab aquesta *farám*. La que no té un all té una seva. Y lo mes trist, es que per la posició qu' ocupém vinch obligada á tenir servey... no sé com arreglarho.

—Pot ser aquesta farà; diu que l' envia 'l senyor Llibori 'l fideuhé.

—Ah, si l' envia aquell sant varò, pot ser sigui alguna cosa bona. Fesla entrar.

L' aspecte de la minyona no era desagable. Presentantse molt neta y ab moltas cortesias digué á raig fet:

—Deu lo guard, senyora, ¿com ho passa? ¿y la familia bons? M' en alegro. A casa segons carta que vaig tenir ahir, la meva mare te 'l fel sobreixit y 'l meu germá petit va caure á dins d' una gerra d' oli y de resultas li han quedat febres y 'l tocino tampoch 'l tenen massa bó d' un tip de rahim vert; sort qu' ab unas ajudas de...

—Ja veurá, digué donya Ramona, procurant tren-car aquell fil; vosté deu venir perque li haurán dit que..

—Si, senyora, si; vosté busca minyona. Jo fare per vostés, com vostés també farán per mí. Jo ab un cop d' ull ne tinch prou per coneixe á las *presonas* y aquesta casa 'm convé perque ja he prés informes de vostés; ja se perque han despaxtat á la minyona que tenian, cosa que han fet molt ben fet; las minyonas no s' han de ficar allá ahont no las demanan ni fer lo contrari de lo que la senyora 'ls digui. Miri, una servidora servia á casa 'l senyor Llepapins de la Llibreteria n.º 97 tercer pis y la senyora s' entenia ab un coronel d' *infanticida*; jo portava las cartas per que la senyora m' ho manava; pero 'l senyor per la meva boca may va sapiguer res. No sé com dimoni se 'n devia enterar qu'un dia hi va ha ver una *sarrassina* que totas varem anar al carrer y á mi 'm va tractar de... no ho vulguin sapiguer. Lo ser massa callada 'm va perdre pero no puch ferhi mes: soch un confessionari Si á mi m' agradés l' enrahonar, diria que á casa 'l senyor Joseph Mirallupias que via al carrer de la Petxina n.º 70, en un primer pis molt maco y molt ben amoblat, si no fos l' oncle de la seva dona que *carrega* ab tot 'l gasto de la casa, haurian de viure en un colomá ó en un padrís del passeig de Gracia. L' animal va despaxarme perque no li deya don *Josué*, dihentme que jo venia de la familia de las *cotorras*. No va tenir mala cotorra ell. No obstant 'ls agravis rebuts, per la meva boca, fora la carbonera, la fornera y l' adrogué, de la historia d' aquesta gent ningú n' ha sapigut res y si ho he explicat ha sigut sols per justificar 'l perque m' en vaig anar de la casa, advertint que la

carbonera y la fornera son molt calladas; com jo mateixa. A mi no 'm vinguin en cuydarme de res mes que de la feyna: jo desde la mes senzilla sopa d' all al guisat mes primorós, demanin: tot ho sé fer; jo passo las bugadas, escombros, faig 'ls llits y planxo. No tinch promés porque 'ls homenots no mes buscan las minyonas per la pacatilla y per afanarlos 'ls diners de la caixa d' oros. Tant me fá sortir lo diumenge, com lo dilluns, com may; á la plassa tant me tèn anarhi sola com ab vostés; no soch com aquellas que si van á plassa ab la senyora volen sis duros y si hi van solas se llogan per tres. Jo, lo mateix pendré sis duros sola que acompanyada, no 'n corran gayres de minyonas com jo, y si fos d' aquellas que s' alaban ja 'ls explicaria de tot lo que soch *capassa*. He sufert molt anant pe 'ls amos porque...

— Si, si ja 'ns en fem cárrech, digué donya Ramona mitj desmayada, dongui recados al senyor Llibori de part meva y digali que gracias del present.

— Molt be diu, ¿quan puch venir?

— ¡May! Vosté, noya, te un defecte molt gran per mi. Es massa callada. Jo las vull ben xerrayres perquè 'm distreguin ¿sab?...

— Ay, si qu' es estrany, m' en faig creus: *vamos passinho bé*. Si vol que la distreguin llogui un assistent.

— Laura, filla meva, cada vegada que ve una minyona resulta pitjor. Si no fos que una ve obligada á tenir servey..

— Pot ser si fessim lo que aqueixa última ha dit, aniriam millor.

— ¿Y qu' ha dit aquesta *desarrapada*, que no me 'n recordo?

— Que lloguessim un assistent...

— Ahont dimontri vaig a buscarlo jo un assistent?

— Molt senzillament; deixim casar ab l' Arturo y 'n tindrem un.

— ¿Encare hi pensas ab aquell panotxa?

— Si mamá. ¡Si 'l veyés qu' es mono!

— Bé, ¿y quan guanyan 'ls assistents?

— Res, mamá; alguna catxeta ó una estirada d' orelles...

— Sent aixís ja es mes enrahonat. M' hi pensaré.

La ganga de no pagar soldada y 'l poguer estirar orelles, va ser lo motiu pe'l que donya Ramona dongués 'l seu consentiment pe'l casori.

Cada mes mudava d' assistent. ¡Pobre senyora! Al últim va morir d' una enrabiada porque un d' andalús va dirli donya *Jamona*.

XANIGOTS.

A LA VERGE DE LA MERCE

A vos, oh excelsa patrona,
d' aquesta comtal Ciutat,
capital del Principat,
que 's nomena Barcelona:
á vos que sou una dona
santa y de preclar talent
! 'nfrascrit atentament
ab tot fervor vos suplica
que l' escolteu una mica
¡atengeu son pediment.

A la sogra, á aquesta hiena
que 'm te abatut, aturdit
y que fins ja s' ha atrevit
à *respallarme* l' esquena:
á aquesta gran poca-pena
que lo seu divertiment
es donar contínuament
sustos, pessichs y *tunyina*,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

Al municipal de punt
del carrer en que jo habito
que 's diu de mal nom «Tonito»
y está mes groch qu' un difunt:
á aquet *Quimenas* qu' es un
gandulás y un imprudent
y per mor de l' ayguardent
sempre du la *paperina*,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

A un nyebit qu' ha escrit un drama
titulat «Lo pobre obrer»
en el que hi tenen paper
trescents homes y una dama;
á aquest autor de *camama*
qu' ha malgastat son talent
combinant un argument
mes vell que la guillotina,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

Al *inglés* Jep Lladresí
qu' un jorn per calmar mos mals
'm va prestar trenta rals
fentme firmá un pergami;
á aquet ser vil y mesquí
que quan vensi 'l document
m' embargará incontinent,
fins dels ulls, la trista nina,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

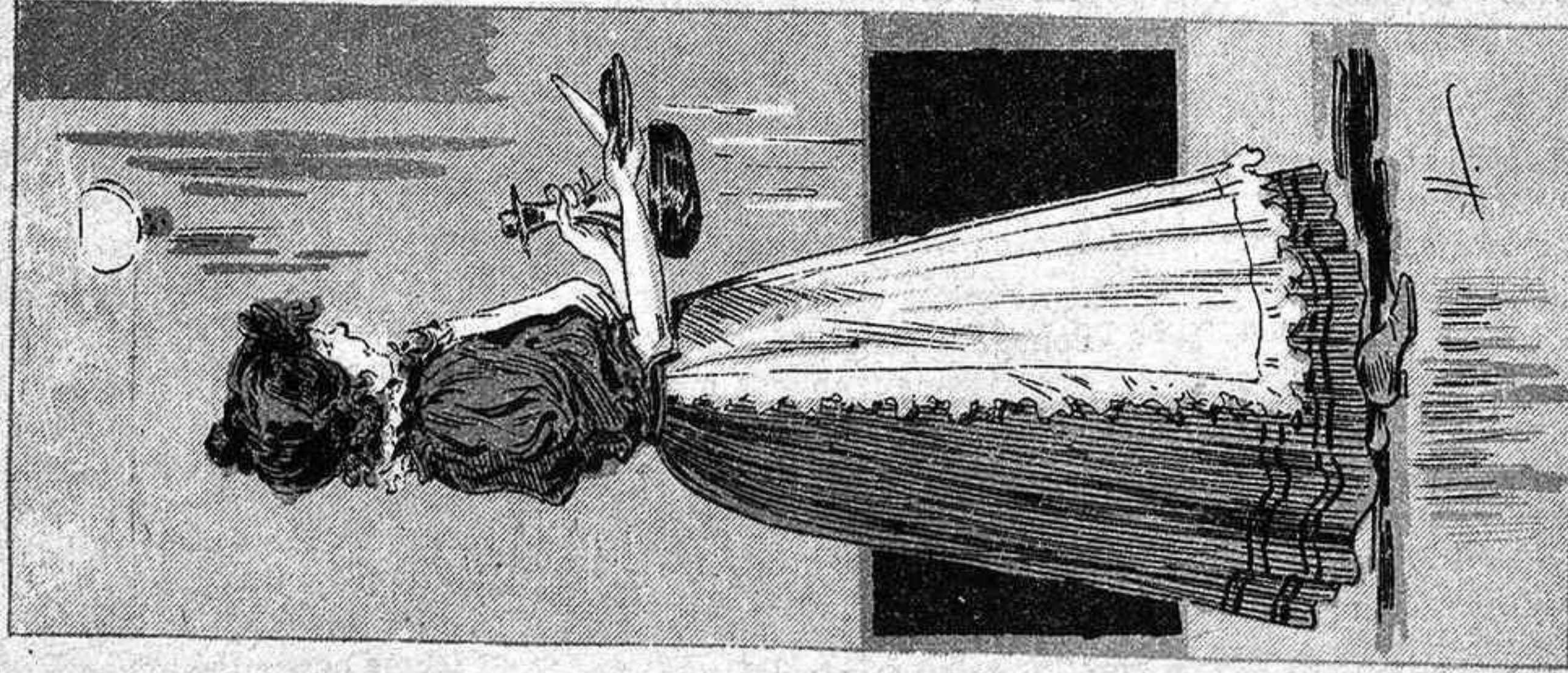
Al govern d' una Nació
coneguda per Espanya,
qu' ha sapigut ab gran manya
deixar vensut son penó;
á aquet aymant del «Turró»
qu' ab son vil procediment
ha lograt únicament
portarnos á la ruina,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

Als beneyts d' aquesta terra
en Y-era-bó en Noy de Tona,
en Candelas, en Girona,
en Pó, en Carbonell, y Serra,
y altres que la *suerte perra*
'ls ha oblidat totalment.
sent son únich pensament
lo liquit d' una fassina,
sobre tot, Verge divina,
feulos posá enteniment.

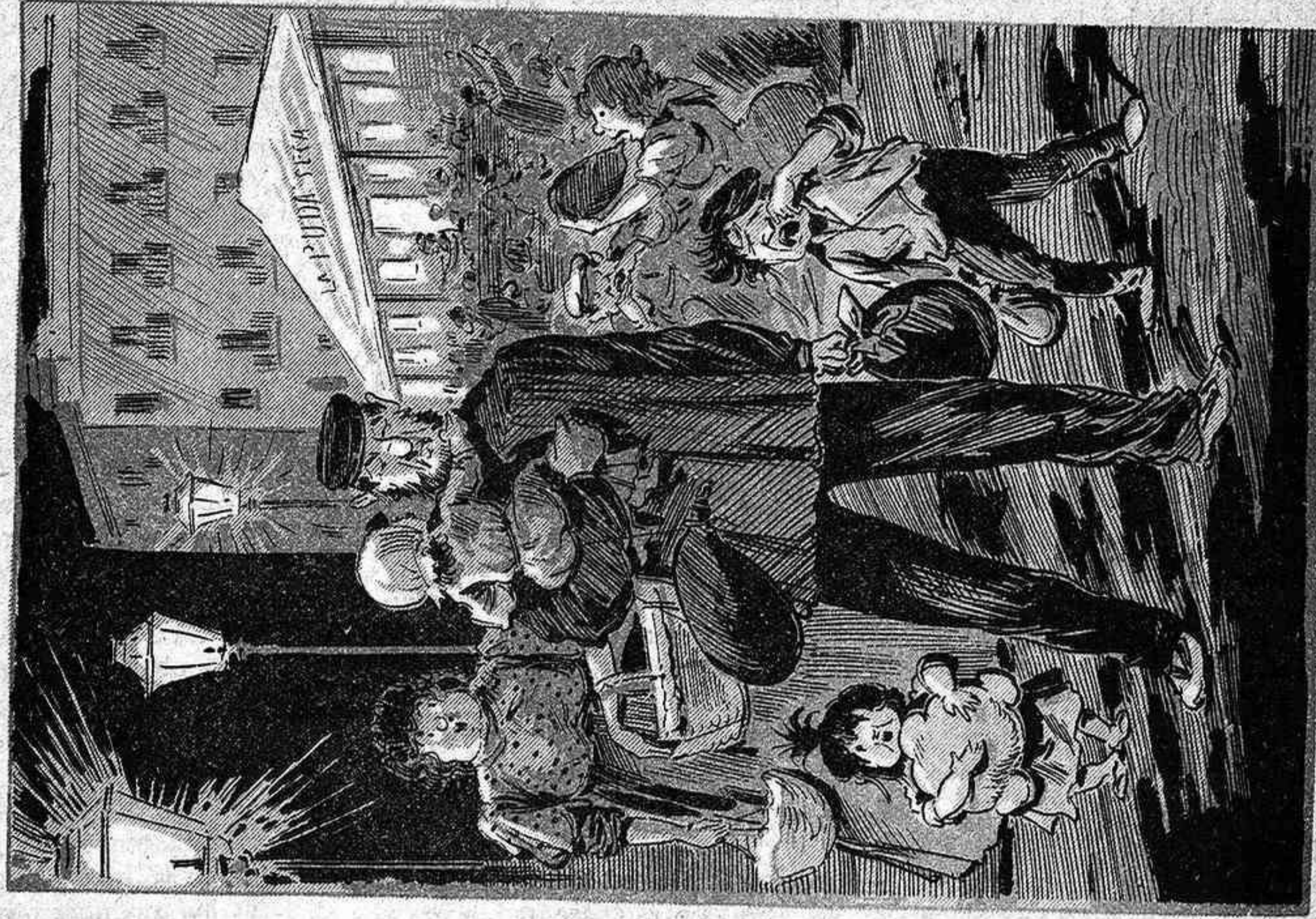
A una modesta modista
qu' ab sa figura molt grata
sembla una noya beata
y... de llarga 's pert de vista:
á aquesta ex-famosa artista
que segons m' ha dit la gent
ha corromput mes jovent
qu' ous no ha fet may cap gallina,
sobre tot, Verge divina,
feuli posá enteniment.

Y á mi, que soch un minyó
casat, ab sis criaturas
y que per mes desventuras
no tinch ¡ay! colocació:
á mi, que no obstant d' aixó
estich sens parà un moment
dècimas á trompòns fent
sens cobrá un sol cop propinas,
sobre tot, Verge divina,
feume posá enteniment.

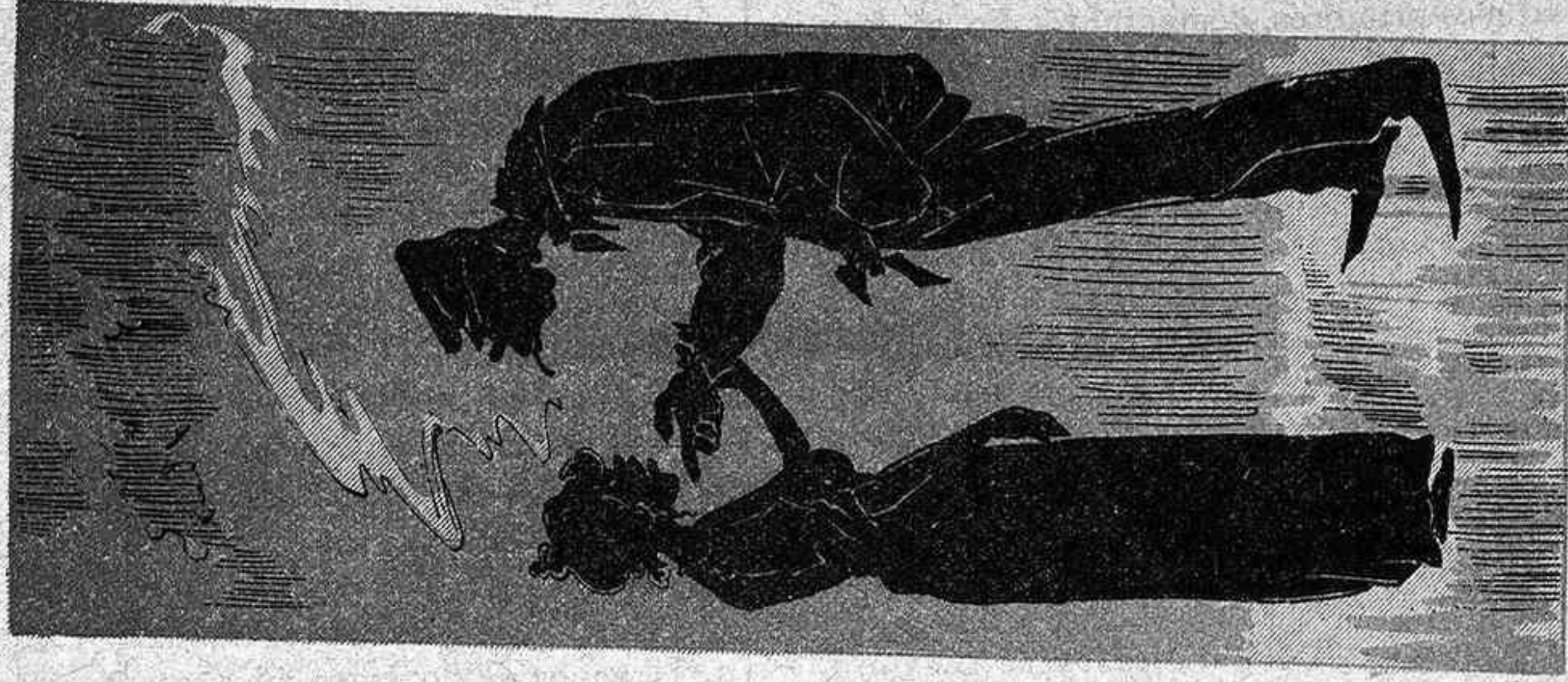
LO TIMBALER DEL NOYA

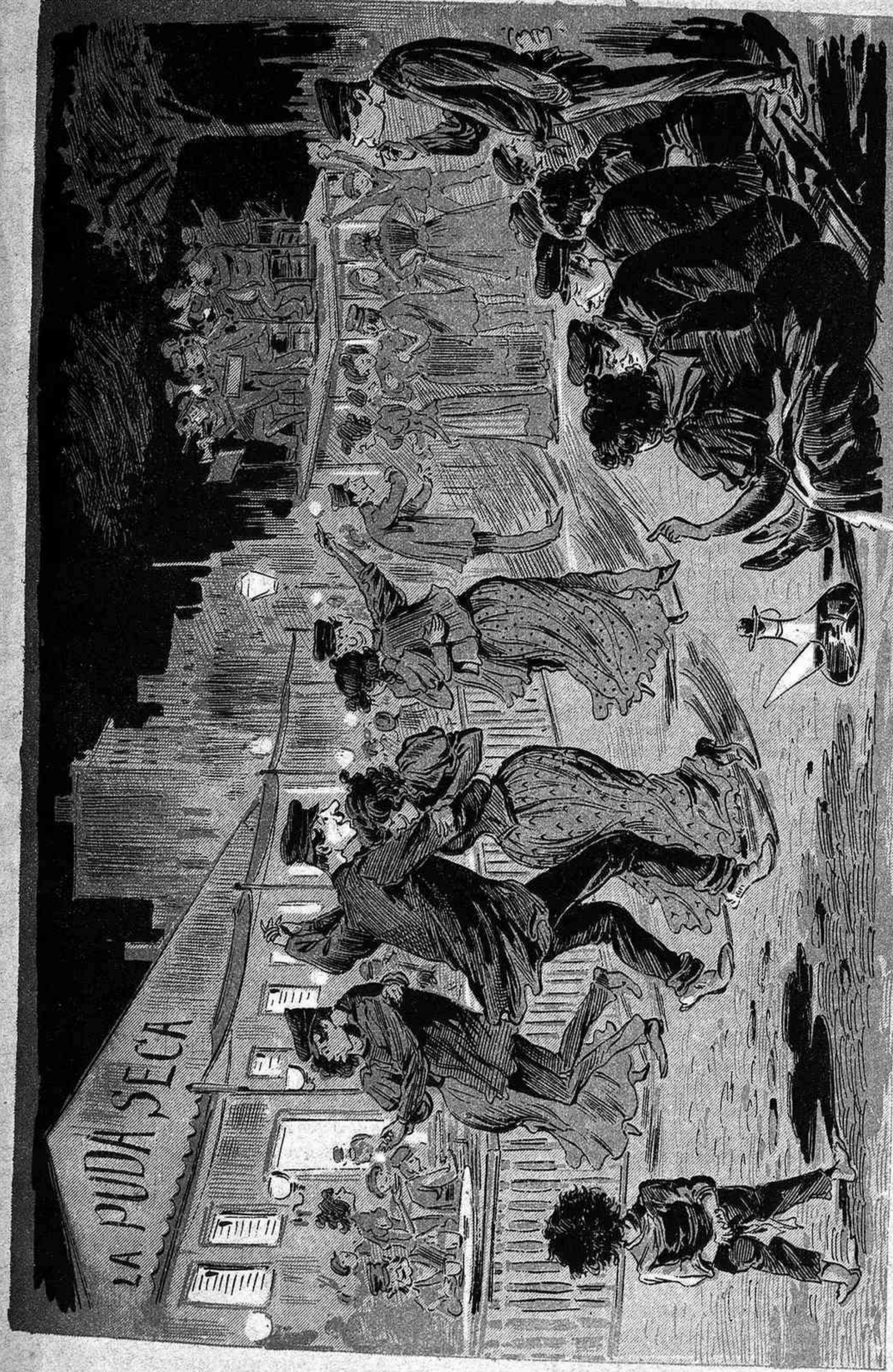
Aixerida, gomosa y fresca com las sardinas ab ali-oli que serveix, ella es la atracció del Establiment.

El Mero ab la familia, tot l' estiu s' ha racreyat ab las mongetas del sopar, acampant entre las pilas de grava del Paralelo.

Tú, Trenyina: si vols fer-te ab mi, no 'm rota que per tréure 't bola m' endinyis tants mastegots.

La gran ensorrada final á tota orquesta, dels dias de moda.

TEATROS

NOVETATS

En la passada setmana lo mtre. Goula 'ns ha donat la ópera del mtre. Gounod *Faust*, que un cop mes servi pera demostrar las poderosas facultats de la Sta. De Lerma ja que lográ un triunfo en lo desomenyo del personatge Margarita, mereixent los honors de la repetició l'aria de las joyas ab tot y tenir que vencer las dificultats de ajilitat vocal, puig dita pessa está escrita pera tiples lleujeras y la Sta. De Lerma es tiple de forsa. En lo resto de la ópera hi estigué admirable.

Lo protagonista fou confiat al Sr. Giannini que hi estigué molt discret, sentintse sumament aplaudit en lo *Salve dimora*.

Lo Valentín fou desempenyat per nostre paysá senyor Blanchart que 'ns resultá l'artista eminent de sempre, fentnos sentir la preciosa ária *Dio possente* que molts baritonos tenen la costum de suprimir á causa de deficiencia de facultats vocals: ¡Y ab quina riquesa de detalls presentá la escena de la mort en lo quart acte!

Lo Sr. Rossatto acertadíssim en lo Mefistófeles y guanyantse la nota de artista de *primo cartello*

Respecte á la concertació de la ópera y direcció de coros y orquesta ab dir que lo mtre. Goula s'hi excedí queda fet lo millor elogi, per lo que sigué molt justa la ovació que hi lográ junt ab los artistas.

Dissapte últim se cantá per primera vegada la ópera mestra de Wagner *Lohengrin* y ja fos per lo cansanci que sufren coros y orquesta, puig además de funció diaria se posan dugas óperas novas cada setmana, esfors que encare may havíam vist realisar en cap mestre ni companyia lo cas es que la primera representació resultá molt deficient en conjunt.

La que 's doná lo pasat dilluns, ja variá per complert observantse lo domini del mtre. Goula, mereixent se vejés aclamat en los finals de acte junt ab los artistas.

Ab *Lohengrin*, ha debutat nostra paysana la Srta. Carre-ra que per sa veu ductil y armoniosa y lo domini que té de la escena 'ns fa un Elsa de primera, dihent frasses arrebatadoras en lo duo del segon acte y en lo del tercer, havent compartit lo triunfo ab lo Sr. Engel, artista que desempenyá lo protagonista á complerta satisfacció del públich ab tot y la estranya manera que tingué de presentar al personatge.

Molt bé lo secundaren la Srta. Franchini y los senyors Aragó y Riera.

Pera avuy s' anuncia la ópera de Verdi *Hernani* en que hi pendrá part lo celebre baritono Sr. Blanchart.

Preveyém un altre éxit.

ROMEA

Completament transformat se 'ns ha presentat en lo present any lo teatro tipich de nostras costums, havent merescut los mes unánims elogis totas las obras que pera embelir-lo si han fet.

Rebin donchs també nostra enhorabona la Empresa del present any, que ha lograt treure aqueila nota tan rancia y mesquina que 's veyá anteriorment.

Entre las novetats que ha implantat y que ha merescut general aprobació, s'hi compta lo cambi de la *murga* que *sonava* en los intermedis, per un quinteto que dirigit per lo reputat mestre Sr. Gimenez executa escullidas pessas.

En lo dia d' inauguració la obra que 's posá en escena sigué *La dida* en la que á mida que s' anavan presentant los artistas eran calurosament aplaudits y saludats.

La execució que lográ la obra capdal del malograt Pitarra, sigué excelent y 'ns recordá los bons temps del desomenyo de las obras en que hi havian al frente de la companyia los eminentes actors Srs. Garcia Parreño y Fontova.

Dimars passat com á primer estreno de la temporada se representá *Mossen Janot* de Guimerá del que ja coneixiam l'argument per haver vist *El padre Juanico* per la companyia Guerrero en lo passat estiu en lo teatro de Novetats.

No sabem si *Mossen Janot* es lo drama original ó bé si es lo traduhit, puig no 's parlava de rés del *Janot* mentres que d' en *Juanico*, tota Espanya n' anava plena.

Com siga que 'n son temps ja parlarem de dita obra, creyém ociós avuy repetir nostre judici ja que de l' original á la traducció ó vice-versa poca cosa hi ha millorada, á no ser que en lo drama catalá los personatjes resultan mes vritat.

Lo desomenyo que hi han donat nostres actors, just es confesar que no ha estat á la altura de sa reputació, y la causa principal, á nostre veurer es lo mal repartiment que dels personatjes s' ha donat. Lo paper de Toni requereix un primer actor y es sens dupte lo *galan* de la obra. No ho devia compendrer aixís lo Sr. Borrás y ell se quedá lo del protagonista que dit sia *inter-nos* no li vá tan bé com lo Mossen Guillém de *Lo nuvi*. Si lo Sr. Borrás hagués desempenyat lo Toni, lo final del segon acte y tot lo tercer haurian tingut altre color del que 'ls hi doná lo senyor Gimenez, galan jove molt discret pero de facultats inferiors á las que 's deuen possehir pera interpretar fielment dit personatge.

La Rosó confiada á la Srta. Delhom, regular y acertadíssims las Sras. Palá, Monner y Srs. Fuentes y Rubio.

La professó del tercer acte va sortir un xich retrassada y per lo tant no resultá l'efecte que lo Sr. Guimerá debia pensar.

De tots modos *Mossen Janot* sigué molt aplaudit y son autor ovacionat.

CATALUNYA

S' han reproduhit *La revoltosa* y *El santo de la Isidra*, sarsuelas que feren lo gasto en la pasada temporada, no resultant en los artistas substituïts un desomenyo tan esmerat com allavors, á escepció feta de ja Sta. Coral Diaz que ó molt nos enganyém ó promte será de las predilectas de nostre públich, *por su gracia y.... su aquel* y además porque es molt guapa.

TÍVOLI

CIRCO EQUESTRE

Setmana de debuts ha sigut la passada ja que ho ha sigut de los jermans Bears que en la barra fixa demostraren que son uns notables acróbatas; de Mr. Novellus que son treball no agrada, per lo que lo Sr. Alegria ha fet be de retirarli la.... protecció y de Mr. Donetti que presenta una colecció de gossos de distintas rasses ab una sèrie de treballs completament nous y que resultan lo *summum* de la paciència.

Es Mr. Donetti una de las atraccions mes notables que 'ns ha presentat lo Sr. Alegria.

UN CÓMICH RETIRAT.

LA TOMASA
RESULTATS

UN QUE COBRA

No hi haurà ningú que et prohibi
que 'ls temps estan malament,
jo per ma part (mentres cobri)
diré qu' anem guapament.

CAPITALISTAS

- Si 'm deixés una pesseta
- Lo mateix volia jo...
- Dispensi, senyor Barbeta.
- Perdoni, senyor Carbò.

TRES PENINSULARS PER FORSA

Tornan á la Peninsula, porque al vell se li ha
acabat la breva oficinesca, que feya deu anys se fu-
nava á Filipinas, á entera satisfacció de la familia.

Tovar-Siles

Bibliografia

De la important revista setmanal *L' Aureneta* hem rebut últimament las següens produccions:

Vents d' oratge drama en tres actes y en vers, original dels reputats escriptors don Lluís Quer y don Bonaventura Sanromá, estrenat ab bon éxit en lo teatro Principal en la nit del 21 de Mars passat, en la funció á benefici del malográt actor y director d' escena don Anton Tutau.

Don Tranquil comedia en un acte y en prosa escrita per don Jacinto Capella, estrenada ab aplauso en lo Teatro Romea, la nit del 23 Abril últim.

Llum del Cel drama en tres actes y en prosa, original de don Ramón Bordas y Estragués estrenada ab éxit en lo teatro Romea en lo mes de Juny de 1896,

També hem sigut favorecuts ab un exemplar de *Lo senyor Mauri* pessa cómica original de Salvador Bonavia y Angel Rius Vidal que 's ven al preu de un ral.

Aixís mateix se 'ns ha agraciát ab *Los Pilletes* melodrama en 5 actes y 12 quadros escrit en prosa y original de Lluís Millá y Lluís Suñer Casademunt, estrenat ab gran aplauso en lo teatro Circo Español la nit del 23 Abril últim y reestrenat en lo Circo Colón de Madrid també ab aplauso lo 13 d' Agost passat; haventse ademés representat en diferents teatros de Catalunya.

Remerciém degudament á tothom, los respectius en-vífos.

Campanadas

Los consumidores de gas y electricitat, prou deyan á las Companyias que *'ls hi feyan* llum: «Mireu qu' ab la mala anyada que portém, no estém per augment, sino per rebaixas, y per lo tant, si continueu volguentnos cobrar un preu major al que veniam satisfent, fundantvos ab los cambis, lo qual son romansos, pendrém la resolució de tancar bechs y apagar bombetas...»

Pero aqueixas Companyias, que están acostumadas á tractar á baqueta als seus parroquians y que obtenen uns beneficis tan crescuts, sobre 'ls qua s poch pot influir l' augment dels cambis, en lloch de donarse per la pell, com vulgarment se diu, primerament contestaren «No ha lugar» y luego, com qui tira un os á un ca, digueren: «Vos concedim una petita rebaixa, pero no demaneu mes, per que tenim la payella pe'l manech.»

Y com que 'ls consumidores de gas y electricitat consideraren que qui tenia la payella pe'l manech eran ells y no las expresadas Companyias, advertiren á n' aquestas, que si ellas insistian en sas pretensions, ells també, y que per veure qui podria mes, 'l dilluns pròxim, ó siga 'l d' aquesta setmana, los botiguers tancarian las aixetas.

Y efectivament, 'l dilluns passat, així que 'l sol va deixarnos á las foscas, los botiguers, conseqüents á la consigna, iluminaren sos establiments ab fanalets, gresols, llumaneras, candelas, llantias, quinqués, llums de cuyna, hatxas etc., etc. Sols en algunas botigas s' encengueren, per compassió, bechs de gas y bombetas de la electricitat; y dihém per compassió, perquè foren encesos los indispensables pera que 'ls parroquians poguessin entrar en los establiments sense necessitat d' encendre cerillas.

L' aspecte que presentava la ciutat era curiós: Aquí, un apotecari acostant una recepta á un llum de cuyna, feya

inútils esforços pera llegir los gargots qu' acostuman fer los metjes, y servia per fi la recepta, sense estar ben segú de si enviava un malalt al *altre barri*; mes amunt una mare de familia 's valia de la fosca pera *encolomar* una peseta falsa; á l' altre cantó, un carboner qu' estava casi á las tenebras donava mitja arroba de carbó per una, considerant que si 'l parroquiá s' en adonava, la fosca l' excusaria etc., etc.

Tothom sabia que 'l gas y la electricitat, quan s' en recordan ó quan las Companyias volen, donan mes claror, pero tothom estava satisfet, perque val mes un punt que cent lliuras.

Y cem que aquí som molt *puntosos*, si las Companyias no cedexen, aquesta qüestió de llum, pot acabar en *punta*.

Y no cal que se 'ns digui qu' aném contra 'l pogrés, per que ja qu' aquet es lo sigle de las llums, nosaltres n' hem encés de totas clases y dimensions.

¿Quan los sembla que pot valer un llit de ferro, sense pretensions, servit de matalassos y demés... tot sense pretensions?

Segons un particular, que compta gras, ja ho veurán luego; segons lo Govern: 600 pessetas.

Vegin si 'ls comptes son exactes: pera adquirir deu mil llits pera 'ls soldats malalts, ha fet lo Govern un pressupost de sis milions de pessetas.

Lo particular á que 'ns referiam, assegura qu' ab 143 pessetas per llit n' hi hauria prou, distribuïdas en la següent forma:

Un llit de ferro.	20
Un «somnier».	15
Dos matalassos (suposant qu' hi siguin)	60
Dos coixins	15
Quatre llenso's	20
Una flassada	10
Quatre coixineras	3
Total.	143

De 143 á 600, en van 457. Aquesta diferencia multiplicada per deu mil, ó siga 'l número de llits, dona un producte de 4 milions cinch centas setanta mil pesetas.

—¿Y qué?—preguntará 'l lector.

—¿Qué? Qu' ab 4.570.000 pessetas pot ferse un llit molt tou... ;Vethoaquí!

Hasta sense son, pot dormirshi.

Dihen que 'l Sr. Montero Rios, á pesar de sos extensos coneixements, ha de fer lo paper de «Mut» en la Comissió de Paris, perquè no coneix l' idioma francès ni l' anglés.

No obstant, sembla que 'l Sr. Sagasta está molt satisfet de tal comissionat, perque, en cambi, posseheix lo llatí á la perfecció.

¿Lo llatí? ¡Ja estém tips! Pot cantarnos las absoltas.

Y aquell general dels *ciris*, que fassi llum.

Y á propòsit de la Comissió de Paris:

Lo citat Sr. Montero Rios, havia proposat als seus companys, en castellá del que ara 's parla, pagar de sa butxaca particular 'ls gastos de viatge y estada á la capital francesa, pero no se sab si als dits companys va semblarlos que 'l Sr. Montero *parlava en xinó* ó si 'l Gebern no ha volgut que 'ls comissionats se sacrificuessin, pero lo cert es que han sigut assignats 12,000 franchs mensuals al president, 8,000 als vocals y 2,000 als agregats... corrent á carrech del Estat viatjes, fondas cotxos, etc., etc.

¡Tira peixet!

Vaig convencentme de que 'l part será laboriós... y al cap de vall no salvarem la criatura.

Los empleats passius que resideixen á Ultramar, que han de venir á la Peninsula, y que no tenen fondos pera costejarse 'l viatge, vindrán per compte del Estat.

En cambi, 'ls pobrets cèssants, que 's troban encare en situació mes ajurada, s' haurán de pagar lo viatge ó quedar-se á Ultramar, perque l' Estat no vol gastarse per' ells ni una sola pesseta.

Ja diu lo ditxo: gos flach, tot son pussas.

Sort tindrán aqueixos desgraciats, de que 'ls yankis los repatriarán desseguida, per considerarlos com á cos armat y per lo tant perillosos al territori.

¡Figúrinse si 'n farian de mal uns quants batallons de cèssants manejant la seva arma predilecta! ¡A cada cop de *sabre* tremolarian las colonias.

✱

Llegim:

Madrid, 1.—Ha comensat á funcionar lo tranvia elèctrich.

Lo publich, atret per la novetat, invadeix tots los cotxes de la linea.»

Y com que sempre té revés la medalla:

«Madrid, 1, á la nit.—Un dels tranvias elèctrichs que passava per la Porta del Sol, degut sens dupte á excés de fluido, ha quedat parat en sech, anant enlayre la maneta. Lo fet ha causat gran alarma. Los cables elèctrichs han despedit infinitat de xispas.»

Aquet y accidents mes grossos
lo públich d' aquí ja espera...
per pujá elèctricament
á sopá ab lo bon Sant Pere:

✱

Está vist que 'ls de LA TOMASA coneixém á la perfecció la regla de *multiplicar*.

Nostres amichs la distingida poëtissa donya Dolors Riera y son espós nostre estimat company en Marian Escriu Fortuny (M. Riusech) son desde dimars últim, pares d' una hermosa nena que fá 'l número dos en la llar dels nostres amichs.

Al felicitarlos 'ns felicitém també nosaltres de que la Redacció de LA TOMASA segueixi donant freqüents mostres de fecunditat. Sols nos resta afegir com las donas á la font.

¿Qui es l' últim?

✱

La Galeria Cómica Catalana ha publicat la tercera obreta que dú 'l titol de *Lo Senyor Mauri*, obreta de circumstancias y carregada de xistes y acudits basada en la popularitat del personatge que dú per epigrafe.

'Ls autors, nostres amichs y colaboradores senyors Bonavia y Rius Vidal han demostrat novament saber cultivar lo género cómic; y per aixó recomaném «Lo senyor Mauri» á nostres estimats lectors y á las Societats recreatives.

✱

La coneguda societat coral *La Barretina Catalana* anuncia un Certamen literari musical pera lo dia 3 de Decembre del present any ab motiu del XVIII aniversari de sa fundació.

Tres premis anuncia per la part literaria y altres tres per la musical ab composicions que dugas d' ellas se troban en lo *Llibre de la patria* y l' altre se deixa á la elecció del compositor.

Tot lo que 's presenti deurá ser inédit escepte si 's vol la mencionada de elecció lliure pera 'l compositor, y deurán enviarse per tor lo dia 5 de Novembre pròxim al secretari del Jurat literari D. Francisco Flos Calcat que te son domicili en lo carrer de St. Honorat. n.º. 9 - primer.

Forman lo Jurat, además del esmentat Sr. Flos, los Sr. Torres y Reyetó y Rocamora per la part literaria, los Srs. Garcia, Robles, Millot y Sadurni per la musical.

✱

En lo teatret de la Societat *Gedeón* tingué lloch lo passat diumenje l' estreno del monòloch *Bort* original de tan jove com estimat colaborador Ramón Suriñach Sentí (*Surisenti*).

Per ser la primer obra que dona á la escena en *Surisenti* reuneix lo monòloch citat tal cúmul de bonas condicions que no 's fa dificil profetissar que nostre jove amich conquistarà molts aplausos en l' art dramátich.

Bort es una relació senzilla y molt arrodonida, y escrita ab soltura, quals versos s' ascoltan ab gust tant per sa naturalitat com per alguns brillants pensaments que 'ls adornan.

Lo desempenyo á cárrech del aficionat, Sr. Gimenez fou inmillorable y 'l publich entusiasmá premiá lo treball del autor y lo del artista, ab llarchs aplausos eridantlos á escena quatre ó cinch vegadas.

Notra enhorabona al jove pceta esperant que li servirá d' estimul.

✱

«Lo ministre de la guerra está decidit á suprimir las creus de Maria Cristina pensionadas.

Se diu que las condecoracions de dita classe, que han sigut concedidas desde sa fundació ascendeixen á 95.500»

Sembla estrany que hi hagi tanta afició á las creus, quan tots los pobres espanyols, ne portém tantas á demunt qu' acabarán per aplastarnos.

¡Fora las creus del dimoni!
y posats á suprimir
vegis si 's pot conseguir
treure la del matrimoni
qu' es la que mes fa patir.

✱

Anunci:

Se necessita un mestre de francés é inglés pera ensenyar de *viva veu* aquets idiomas á un comissionat de Paris. Menjará de l' olla y tindrà una crescuda assignació; pero es precis que sigui *mut, cego y sort*, á fi de que no pugui enterarse de res. Dirigirse carrer de la Barra, n.º 5, colomar. S' entra pe'l terrat.

✱

Han sigut executats sis membres del partit reformista...

No s' espantin, que aquets membres eran de Pekin, qu' es allá ahont hi ha mes xinos.

Los nostres reformistas segueixen bons, especialment desde que van fer aquella planxa... que regalaren á n' en Weyler.

✱

Está vist que 'l ser escriptor es una verdadera ganga en tots los paissos.

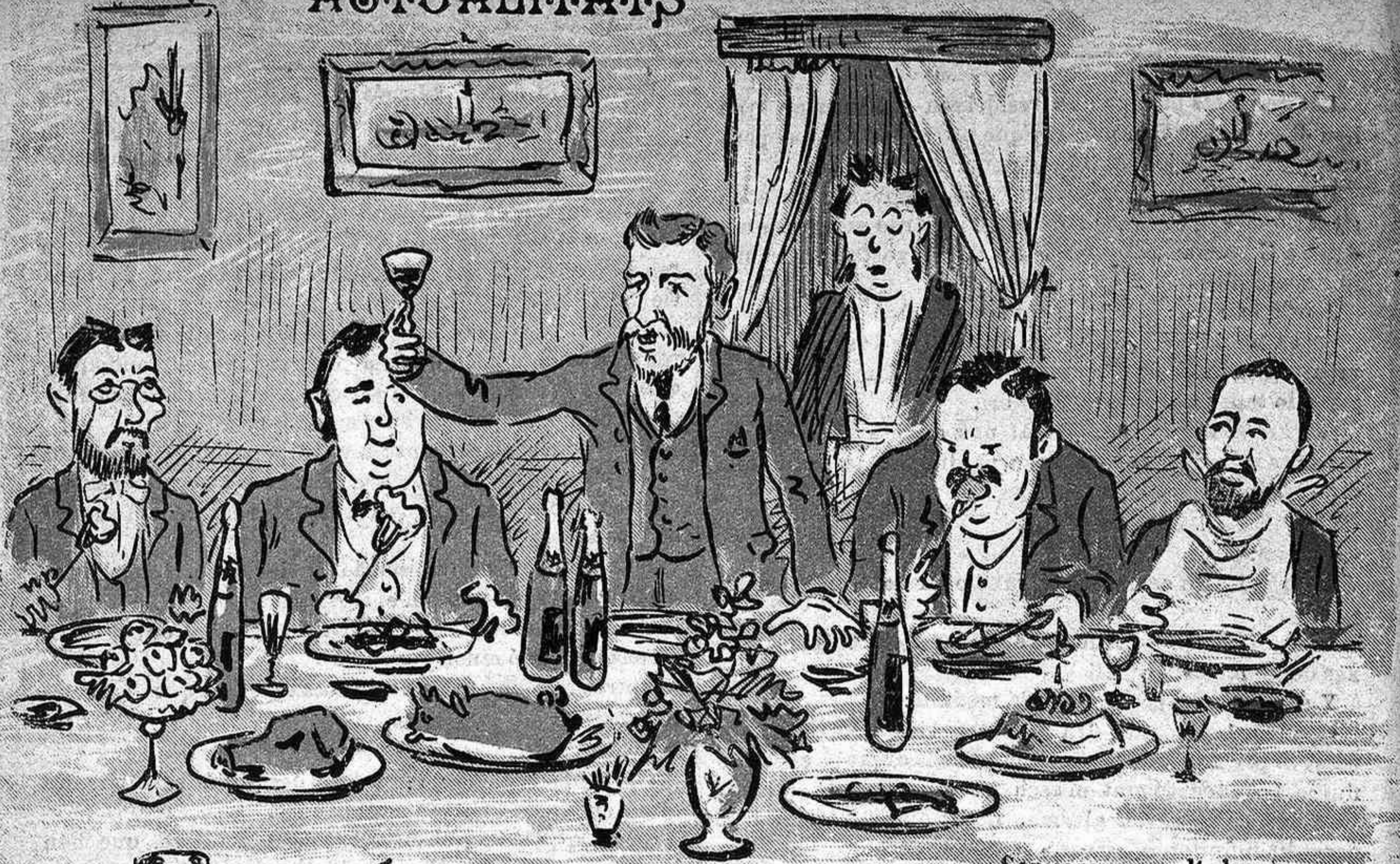
Al insigne novelista francés Mr. Zola, pera respondre del gastos del litigi pendent, li ha sigut embargat lo mobiliari. La esposa de dit escriptor ha protestat del acte y pera consolarla se li ha dit que s' embargarian tots los objectes que 's trobessin en lo dormitori de la esmentada senyora.

L' Africa podrá comensar als Pirineus... pero será anant cap amunt.

✱

L' altre dia va estimbarse un noy en la imitació de las montanyas de Montserrat, que existeix en lo *Parque*.

Tot té 'l seu objecte en aquet mon.

LA COMISSIÓ DE PARIS

— Senyors, visca l'alegria,
Senyors, lo passat... passat
Menjem en bona harmonia
que a la taula d'en Bernat
qui no hi es, no hi es comptat!

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

Amich Quarta-terça, tinch lo gust
de comunicarte que demà baixo à Se-
gona quarta per demanar (primera ter-
ça) de prima Segona-terça-quarta, her-
mosa xicota que m' es molt simpá-
tica.

Lo dia de mon enllás te ho comu-
nicaré en lo setmanari total.

Ton amich,
E. S.

NUMÉRIC.

1 2 3 4 5 6 7 8 9	—	Poble de Castellón
5 6 7 9 8 4 3 6	— » »	Jaen
5 9 7 2 8 8 6	— » »	Navarra
1 6 4 8 2 3	— » »	Jaen
8 4 7 4 6	— » »	Valencia
4 3 5 6	— » »	Las Balears
1 9 9	— » »	SANTANDER
8 6	—	Nota musical
3	—	Consonant

J. S. C.

GEROGLÍFICH

X X
N

IL IL

AC K K AD

SISLET D. PALLA.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN LO NÚMERO 526.

Copa numérica.— Florentina.
Geroglífich.— Lo dó es nota musical.
Xarada.— O—re—lla.

Lit. Barcelonesa de RAMÓN ESTANY
—6, Sant Ramon, 6.— BARCELONA

